

מבשר טוב

ליל שבת קודש

פרשת לך לך

תשפ"א

מאמר "איתן האמונה"

על ידי תיקון המידות זוכים שאף כשנראה להיפך ההשגחה יכולים להתחזק באמונת השי"ת

א

בפסוק: "ויאמר ד' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, ואעשך לגוי גדול ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה"

וכבר נתקשו המפרשים בלשון הכתוב לך לך מארצך שזהו אריכות הלשון והיה יכול לכתוב לך מארצך ומהו מה שאמר לך לך.

וברש"י כתב לך לך "להנאתך ולטובתך" ובהמשך הפסוקים נאמר "ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה ואברכה מברכך ומקללך אאר ונברכו בך כל משפחות האדמה"

ויש לבאר מדוע הוצרך הקב"ה להבטיחו לאברם כל כך רבות הבטחות בעבור ילך לו ממקומו אלא הארץ אשר אראך, והרי כבר קודם היה אברהם עובד את הקב"ה במסירות נפש ואף לכבשן האש מסר עצמו על ידי נמרוד וקידש שם שמים כל העת, וא"כ הרי פשיטא שכאשר יצווה עליו השי"ת לילך ממקום למקום ודאי ברצון ובשמחה ילך ובלא שום הבטחה כלל ומדוע הוצרך לומר לו מתחילה כל אלו הברכות כאשר ילך למקום אשר צווהו השי"ת, וכן מדוע הוצרך לרמז לו לך לך להנאתך ולטובתך.

ב

ובמדרש [רבה לט א] איתא: "ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וגו' ר' יצחק פתח (תהלים מה) שמעי בת וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך אמר רבי יצחק משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת אמר תאמר שהבירה זו בלא מנהיג הציץ עליו בעל הבירה אמר לו אני הוא בעל הבירה כך לפי שהיה אבינו אברהם אומר תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם (שם) ויתאו המלך יפ"ך כי הוא אדוניך ויתאו המלך יפ"ך ליפותיך בעולם והשתחוי לו הוי ויאמר ה' אל אברם" ע"כ.

ומשמע מדברי המדרש שמדמה ענין אברהם אבינו לאדם שהיה תמה על הבירה שדולקת בלי מנהיג עד שהציץ עליו בעל הבירה ואמר לו אני הוא בעל הבירה וכמו כן אברהם אבינו היה כביכול תמה שמא העולם בלא מנהיג עד שהציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם, וזהו ענין פרשת לך לך שנתגלה אליו הקב"ה ואמר לו לך לך מארצך וכו'.

ואמנם הענין תמוה מאד שהרי ידוע דברי הרמב"ם שמבאר עניינו של אברהם אבינו שמתחילה ידעו אדם הראשון והדור הראשון שהקב"ה הוא הבורא לכל הברואים ואלא שמדור אנוש ואילך התחילו טעותים בעולם שחשבו שיש כחות לשמש ולירח וכל צבא השמים ומזה נפלו עד שהגיעו לעבוד עבודה זרה ושכחו מי הוא בורא העולם, עד שהגיע איתן אברהם אבינו שמעצמו חקר ודרש והתבונן במעשי הבריאה עד שהשיג שיש בורא לעולם והתחיל לעבדו ולפרסמו בכל העולם.

וזה לשון הרמב"ם [הלכות עבודת כוכבים פ"א ה"א]: "בימי אנוש טעו בני האדם טעות גדול ונבערה עצת חכמי אותו הדור ואנוש עצמו מן הטועים היה וזו היתה טעותם אמרו הואיל והאלהים ברא כוכבים אלו וגלגלים

א

להנהיג את העולם ונתנם במרום וחלק להם כבוד והם שמיים המשמיים לפניו ראויין הם לשבחם ולפארם ולחלוק להם כבוד וזהו רצון האל ברוך הוא לגדל ולכבד מי שגדלו וכבדו כמו שהמלך רוצה לכבד העומדים לפניו וזהו כבודו של מלך כיון שעלה דבר זה על לבם התחילו לבנות לכוכבים היכלות ולהקריב להן קרבנות ולשבחם ולפארם בדברים ולהשתחוות למולם כדי להשיג רצון הבורא בדעתם הרעה וכו' "וכיון שארכו הימים נשתכח השם הנכבד והנורא מפי כל היקום ומדעתם ולא הכירוהו ונמצאו כל עם הארץ הנשים והקטנים אינם יודעים אלא הצורה של עץ ושל אבן וההיכל של אבנים שנתחנכו מקטנותם להשתחוות לה ולעבדה ולהשבע בשמה והחכמים שהיו בהם כגון כהניהם וכיוצא בהן מדמין שאין שם אלוה אלא הכוכבים והגלגלים שנעשו הצורות האלו בגללם ולדמותן אבל צור העולמים לא היה שום אדם שהיה מכירו ולא יודעו אלא יחידים בעולם כגון חנוך ומתושלח נח שם ועבר ועל דרך זה היה העולם הולך ומתגלגל עד שנולד עמודו של עולם והוא אברהם אבינו:

כיון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן והתחיל לחשוב ביום ובלילה והיה תמיה היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה נוהג תמיד ולא יהיה לו מנהיג ומי יסבב אותו כי אי אפשר שיסבב את עצמו ולא היה לו מלמד ולא מודיע דבר אלא מושקע באור כשדים בין עובדי כוכבים הטפשים ואביו ואמו וכל העם עובדי כוכבים והוא עובד עמהם ולבו משוטט ומבין עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק מתבונתו הנכונה וידע שיש שם אלוה אחד והוא מנהיג הגלגל והוא ברא הכל ואין בכל הנמצא אלוה חוץ ממנו וידע שכל העולם טועים ודבר שגרם להם לטעות זה שעובדים את הכוכבים ואת הצורות עד שאבד האמת מדעתם ובן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו כיון שהכיר וידע התחיל להשיב תשובות על בני אור כשדים ולערוך דין עמהם ולומר שאין זו דרך האמת שאתם הולכים בה ושיבר הצלמים והתחיל להודיע לעם שאין ראוי לעבוד אלא לאלוה העולם ולו ראוי להשתחוות כו' עכ"ל.

הרי מפורש מדברי הרמב"ם ז"ל דעניינו של אברהם אבינו שבעצמו הבין והשיג שיש שם אלוקי אחד והוא מנהיג הגלגל והוא ברא הכל ואין בכל הנמצא אלוה חוץ ממנו, וכבר מבואר בכל דברי המדרשים עד כמה מסר אברהם אבינו ע"ה את נפשו מאז לפרסם את שם הקב"ה בכל העולם ואף השליכוהו באור כשדים לכבשן האש על אמונתו הקדושה, וא"כ יתמה עד מאד דברי המדרש שכאילו היה לו ספק מי מנהיג לבירה עד כאן ששהציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם והדברים צריכים ביאור.

ג

עוד איתא בהמשך דברי המדרש [לט ט]: "אמר רבי לוי שתי פעמים כתיב לך לך ואין אנו יודעים אי זו חביבה אם השנייה אם הראשונה ממה דכתיב אל ארץ המוריה הוי השנייה חביבה מן הראשונה" ע"כ.

ומבואר מדברי המדרש דב' פעמים נאמר לך לך נאמר כאן לך לך מארצך ונאמר בנסיון העקידה לך לך אל ארץ המוריה, ואין אני יודע איזה מהן חביבה יותר הראשונה שבכאן או השניה של הר המוריה והוצרך ללמוד מן הכתוב שנאמר שם אל ארץ המוריה שהשניה יותר חביבה מן הראשונה.

והדבר תמוה שמה היה כלל ההוה אמינא שהנסיון של לך לך מארצך שלכאורה אינו אלא שיעזוב את מקומו ויבוא אל הארץ אשר אראך יהא יותר גדול מהנסיון של עקידת יצחק שבו הלך ומסר נפשו לשחוט את בנו יחידו שנולד לו למאה שנה והרי פשיטא לכאורה שנסיון העקידה הוא עצום הרבה יותר מנסיון של לך לך מארצך ומה הרבותא שהוצרך המדרש ללמוד מהכתובים משום שהיה סברא לומר שנסיון זה של הליכה מארצו הוא יותר גדול, ומשמע דאכן יש בחינות שהנסיון הזה לילך מארצו ומבית אביו הוא יותר גדול מנסיון העקידה והדבר צריך ביאור.

ד

ונראה לבאר בזאת ונקדים דברי הבעל שם טוב על התורה וכן איתא באריכות בסה"ק נועם אלימלך שפנימיות ענין לך לך מארצך הוא לרמז שתחילת עבודת השי"ת צריך האדם שיהא מתקן את מידותיו המגונות שנולד עמהם.

וזה לשון הבעל שם טוב הקדוש זצוקללה"ה זיע"א: "לך לך מארצך וגו', ובפירש"י ועוד שאודיע טבעך בעולם, שמעתי ממורי זלה"ה בשם רבינו סעדיה גאון כי עיקר בריאת האדם בעולם הזה הוא לשבר מדות רעות שלו הטבעיות, ובזה מעלה וכו' עכ"ל"ק.

ובספר הקדוש נועם אלימלך זיע"א כתב וזל"ק: "ויאמר ה' אל אברם לך לך כו' נ"ל דהנה צריך האדם לעבוד הבורא ברוך הוא בשלש מדרגות זה אחר זה דהיינו מתחילה צריך לשבר כח התאוה המוטבע באדם מדרך הטבע כגון אכילה ושתייה וכיוצא בהם שיהא אכילתו בקדושה ובטהרה ועל ידי זה הוא משבר כח אלקים אחרים דאלקים גימט' הטבע. ואחר שמשבר כח אלקים אחרים זוכה לבא למדרגת יראה שהוא אלקים חיים. ב צריך האדם לשבר המדות השפלות שבו שהם אצלו בתולדה מיום צאתו מרחם אמו יש בני אדם שמדותיהם יותר גרועים משאר בני אדם במדה זו דהיינו למשל מדת כעס וכדומה. ששאר מדותיו גרועים מחבירו בתולדה # ואחר שמשבר כח המדות השפלות והגרועות. הוא זוכה לבא לאהבת הבורא ברוך הוא ואחר כל זאת צריך לבוא למדרגה ג' שהיא התפארות. כמו שמבואר לעיל בפרשת נח שכל מעשיו יהיו יפים ומפוארים כמו שאמר התנא כל שהיא תפארת כו' ותפארת לו מן האדם. וזה הוא רמז לך לך מארצך רמז למדרגה ראשונה שהיא התאוה הארציות הגשמיות שהוא מוטבע בהחומר וצריך לצאת ממנה. וממולדתך. רמז למדרגה ב' שהם המדות הגרועות הנולדים עם האדם. ומבית אביך. רמז למדרגה ג'. דהנה עיקר התפארות השפלות באים לאדם על ידי שהוא מתגאה ומתפאר באבותיו שהוא בן גדולים וצריך לצאת מהמדה הגרועה הזאת להתפארות אחרת הטוב בעיני ד' ואדם כנ"ל אל הארץ אשר אראך רמז לארץ עליונה" עכ"ל"ק.

ומדבריהם הקדושים מבואר דראשית דבר צריך האדם לראות לתקן את מידותיו הגרועות והשפלות והוא מרומו מארצך היינו המידות הארציות והתאוות המגושמות שבאות מצד החומר העב והשפל שממנו נוצר, וכן ממולדתך היינו המידות הגרועות שנולד עמהם, וכן מבית אביך היינו מה שהאדם מתגאה ומתפאר בכך שהוא בן גדולים וכדומה כל זה צריך האדם לתקן.

ואמנם ביותר צריך האדם לתקן את מידת הכעס כמו שכתב שם, וכמו שאיתא באגרת הרמב"ן שהיא המידה הגרועה ביותר להחטיא בני אדם, וכל זה צריך האדם לעמוד על עצמו לצאת מכל אותם המידות הגרועות והתאוות השפלות, ואז יזכה לארץ אשר אראך היינו לבוא לארץ העליונה ולדרגות גדולות בהשגת אלוקות ולהתקרב באמת להשי"ת.

והטעם משום שכל שלא תיקן את מידותיו כראוי עדיין אינו יכול להיות כלי שרת להשראת השכינה ולא יכול להשיג ולראות את גדלות השי"ת וכל זה משום שהחומר העב והגשמי ומידותיו שאינם מתקנות כל זה כמסך המבדיל שלא יוכל לראות בעין האמת והאמונה ועל כן ראשית דבר על האדם לתקן את מידותיו כראוי.

ה

ואמנם אברהם אבינו עליו השלום אחר שזיכך כל מידותיו ונעשה כלי שרת להשי"ת אזי התחיל עם העשרה נסיונות, וכדאיתא במשנה באבות עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם.

והנה ענין הנסיונות יסודו מבואר מהבעל שם טוב הקדוש דבשעת הנסיון לוקחים מהאדם את כל השגותיו ומדרגותיו ואף הצדיקים הגדולים בהגיע שעת נסיון נופלים מכל השגותיהם וכל מה שזכו להשיג ולהרגיש, וזאת משום שבלא זה לא יהא נחשב כלל לנסיון שבאם נמצאים בגדלות המוחין לא שייך ענין נסיון כלל וכל הנסיון הוא כשהם בקטנות המוחין ולא נשאר בהם כי אם היראת שמים וזיכוך המידות שעבדו עליו בעצמם ביגיעה גדולה זהו מה שיעמוד להם בשעת נסיון ועל ידי זה זוכים להתגבר כראוי.

וזהו יסוד מוסד מיסודות הבעל שם טוב הקדוש זצוקללה"ה שלכל אחד ואחד יש בחינה של גדלות המוחין שאז הוא זוכה לעבוד את השי"ת מתוך הצלחה ואנפין נהירין ומרגיש בחינת טעמו וראו כי טוב ד', ואמנם לכל אחד ואחד יש זמנים אחרים של הסתר פנים שהם זמני חושך ואפילה ויש ואינו מרגיש כלום ואינו רואה כלום והוא בבחינת קטנות המוחין וכל דבר שעושה אינו מצליח בידו וזה שייך אצל כל אחד שישנם זמנים שאינו מצליח בעבודתו ואינו רואה ברכה בעמלו וזהו שעת נפילה ונסיון ואז צריך להתגבר ולעבוד את השי"ת אף אם אינו רואה כלום ואינו מרגיש ומאבד כל החשקות בעבודת השי"ת.

ואלו הנסיונות שכל אחד ואחד צריך לעבור אותם וכדאיתא בספרים הקדושים שעשרה נסיונות שנתנסה אברהם אבינו ע"ה היו בבחינת מעשי אבות סימן לבנים שכל איש ישראל צריך לעבור את כל אלו הנסיונות וזהו הזמנים של קטנות המוחין שכל אחד ואחד מבני ישראל מוכרח לעבור אותם ולהתגבר עליהם בכל עוז, וצריך אז שיהא ביראת שמים אף שאינו משיג אלא שיהא עובד ומקיים את דברי התורה הקדושה מחמת שיודע שכן צוה השי"ת בתורתו ומקיים כל הכתוב אף בקטנות הדעת והמוחין וזהו עיקר הנסיון.

וכל זה שייך בין בכלל ובין בפרט שישנם זמנים שבני ישראל זוכים לגדלות המוחין וכמו שהיה בזמן שבית המקדש היה קיים שהיה הארת פנים מהשי"ת לישראל, ואולם בזמן הגלות ישנה הסתר פנים גדולה ואין רואים את גודל ישועת השי"ת וזהו נסיון הגלות ואעפ"כ מתגברים בני ישראל על עצמם ומקיימים כל דברי התורה הקדושה ביתר שאת ועוז ואף בזמני החושך והאפילה מכל מקום מחזיקים ישראל מעמד במסירות נפש.

1

ואולם כל האמור הוא בנסיונות של הסתר פנים שאין רואים את גודל השגחת השי"ת בעולמו וכמו שנתבאר, אך ישנם זמנים שנקראים הסתר שבתוך הסתר וכדאיתא מהבעש"ט הקדוש זיע"א שהובא בסה"ק תשואות חן [ויחי] וזל"ק: "שמעתי מהרב המוכיח שאמר משם הבעל שם טוב זצוק"ל שזו ענין התוכחה ואנכי הסתר אסתיר [דברים לא יח], שההסתרה גופו אצלו בהסתר ואינו מאמין על כל פנים באמונתו שוודאי טוב גנוז בה, כי כשהוא על כל פנים מאמין באמונה שוודאי טוב גנוז בה, הגם שאינו מבין הטוב, מכל מקום נמתק הדין ממנו, והוא סוד דינא קשיא ודינא רפיא. ומרגלא היה בפומיה שמאוד אני מפחד ונרתת מזה ההסתרה הנקראת הסתר אסתיר, יותר מההסתרה גופה" עכל"ק.

וביאור ענין הסתר שבתוך הסתר שאמר הבעש"ט הק' שמאד מפחד ממנו נראה לבאר דהסתר רגיל היינו כמו שנתבאר שהם זמנים חשוכים שאין רואים בהתגלות את השגחת השי"ת וכמו שנתבאר שהם זמני הגלות והירידה בכלל ובפרט, ואמנם יש לפעמים שלא רק שאין רואים אלא שרואים להיפך וזה בחינת "צדיק ורע לו ורשע וטוב לו" שישנם מצבים שהאדם הרואה משתומם כיצד שייך שיגיע עד כדי כך שהצדיקים יסבלו כל כך וזה נראה ממש להיפוך מהשגחת השי"ת ח"ו, והאדם עומד משתומם נוכח מצבים אלו ואין שייך להבין את זאת כיצד יצוצו פועלי און ויעלו ויצליחו ואילו הישרים יושפלו עד עפר וזה נראה ממש להיפוך מאשר השגחת השי"ת.

וענין זה שייך בכלל ובפרט שלפעמים האדם רואה שלא רק שאינו מצליח אלא בכל מה שעושה ומשתדל ברוחניות נופל יותר וכדומה ורואה שאחרים מצליחים עד מאד ואילו דוקא אצלו הכל הולך הפוך מרצונו ומוצא עצמו טרוד במצבים קשים מנשוא ואינו יכול להבין כלל ותמה מדוע דוקא אצלו צריך לסבול כל כך ברוחניות ובגשמיות, ואף אם לא יאמר זאת בפיו מכל מקום יהא מהרהר בליבו וישוטטו בראשו מחשבות וספיקות כיצד שייך שהקב"ה הרואה ומשגיח על הכל יגרום לו שהכל ילך לו על הצד הלא טוב רח"ל וזהו נסיון גדול עד מאד שלא רק שאינו רואה את השגחת השי"ת אלא עוד רואה להיפוך.

ודוגמא לדבר ידוע מה שעבר על עם בני ישראל בשנות המלחמה הנוראה שנהרגו ששה מליון מאחינו בני ישראל ובאכזריות נוראה לא חמל את בת יהודה ונהרגו אנשים נשים וטף, והרבה מהחפשים רח"ל נתפקרו בעת ההיא כאשר היה נראה להם שהכל הוא בהיפוך וטענו כי אם השי"ת משגיח על הארץ כיצד שייך שהרשה לרשעים שיצליחו עד כדי כך ונספו גם אנשים צדיקים גדולים עד מאד וישרים ותמימי דרך כולם עלו בלהב השמימה על כל משפחתם וטפם שלא טעמו טעם חטא, והיה בחינה זו שלא רק שהיה חושך יכסה ארץ וערפל לאומים אלא אדרבה היה נראה בהיפוך מהשגחת השי"ת ח"ו, והיו רבים שלא עמדו בנסיון המר הזה שזהו הבחינה של הסתר בתוך הסתר שלא רק העדר הראיה אלא שאדרבה רואים להיפך שכאילו אין השגחה מהשי"ת ח"ו.

ותפקיד איש ישראל הוא לעמוד גם בשעת הנסיונות הקשים האלו ולהאמין באמונה חזקה שאף שרואה הכל בהיפוך, ונראה לו כאילו אין השגחה ממרומים ח"ו, מכל מקום ידע ויאמין שהכל מאתו יתברך והוא בורא ומנהיג לכל הברואים ועושה ועושה ויעשה לכל המעשים והכל ממנו יתברך הוא לטובה גדולה ואף שאין רואה עכשיו, אבל באמת הוא טובה ורחמים ממנו יתברך.

2

ולבאר הענין מדוע השי"ת עושה בחינות הללו בכלל העולם וכן לפרט, הוא מכמה סיבות לפעמים לטהר העולם מטומאתו ומחטאי הדור ובפרט שהם בזמנים שעל ידי עבודת השי"ת במצבים הנ"ל שנתבארו הם פועלים שעובדים השי"ת במצבים הנ"ל, וסיבה פשוטה הוא לכפר על האדם ממה שחטא או נכשל.

3

אבל בעיקר הוא להגביה ברוחניות ובגשמיות את הפרט והכלל כמו שאני נותן משל שישנם בעולם אנשים שהולכים למכוני כושר שהם עשויים לעמוד בכל מיני דברים ומצבים קשים שזה מחזק השרירים שחוזק האדם תלוי בזה בגשמיות וגם האיברים החיוניים נגרם בזה שמחיה הגוף שהם פועלים יותר טוב אם הם במצב עשיה ופעילות, ואחרת היו יכולים להתנוון ח"ו, וכמו כן ממש הכחות והכשרונות הרוחניים שבאדם מתחזקים אם הם בפעילותם החיובית ומתחזקים, ואולם אם הם במצב של שינה שאינם פועלים הם יכולים להתנוון.

והנה האדם אינו יכול לעמוד ברוחניות באותו מצב שהכלל שהוא מתעלה או שירוד, וכשרואה השי"ת שאין אדם מתחזק ועולה הוא מכניס אותו במצב שהוא מוכרח לעבוד בקשיים ומניעות רוחניים כדי להתגבר בעבודת השי"ת.

אכן בצדיקים אף שעומדים בכל כשרונותם וכוחם וחוזקם. אעפ"כ השי"ת רוצה לטובתם שיתעלו עוד מלמעלה ממה שיכולים להגיע בדרך הטבעית ומכוחם וכשרון שלהם ברוחניות, על כן הוא מכניס אותם למצב שהם נמצאים בקטנות הדעת שאז הם מוכרחים לעבוד יותר מטבעם ביותר קשיים כדי שיתעלו יותר מכוחם ברו"ג ממה שנולדו.

ולפעמים הוא מחמת שהם יורדים לדרגת הדור שעבודת הקודש שעליהם פועלים בדור וכידוע מיסודות הבעל שם טוב הקדוש זיע"א שכדי שיהא יכול להשפיע לאחרים מוכרח שיהא לו שייכות עמהם ואם הוא בדרגה גבוה מאד אי אפשר לו.

ויסודות הדברים שאי אפשר להגביה את עצמו ברו"ג כל אחד ובפרט צדיקים רק בעבודת השי"ת מתוך קשיים ונסיונות ולכן ישנם זמנים לבני ישראל בכלל ובפרט שירודים מהדרגה שלהם וזה גם אחד מעשרה נסיונות של אברהם אבינו ע"ה והוא כלל שמה שעברו אבותינו הקדושים גם עוברים כל אחד ואחד מבני ישראל עד ימות המשיח.

אכן צריך עוד לדעת שאם ח"ו יש צרות וייסורים וכו' לכלל או לפרט הוא גם לפעמים רק לסיבת שהקב"ה רוצה להשפיע אח"כ טובות ושועות ברו"ג כמו שכתב אא"ז זצוקלה"ה בסה"ק תולדות אדם על הפסוק מצפון תפתח הרעה אך גם כתוב מצפון זהב יאתה וזהב שבא אחר הרעה ח"ו מרמז על השפעות גדולות וגבוהות ברו"ג ובכל העניינים וזל"ק [פרשת חוקת]: "וכמו שאמר הרב הקדוש מלובלין זצלה"ה זי"ע: שאחר כל צרה שלא תבוא, בא פרנסה ושפע גדולה להדור, כי מצפון תפתח הרעה רח"ל (ירמי' א יד), ומצפון זהב יאתה, (איוב לז כב). והכוונה גם כן על פי הנ"ל, כי אחר שהדינים נמתקים בשרשם, ממילא נמשכים משם כל הטובות, כי שם מקור כל השפעות טובות" עכ"ל"ק.

ושפע זה הוא כפול ומכופל בהרבה יותר ממה שסבל כמו שאיתא בפסוק בתהלים [צ] שמחנו כימות עיניתנו שנות ראינו רעה, ושמעתי מפי מו"ח זצ"ל שכוונת הפסוק הוא שמחנו כימות עיניתנו היינו שסבלנו ימים רעים אבל ימים רעים שעוברים עלינו נראים כשנים ועל כן השי"ת צריך לשמח אותנו על ימים רעים כמו שהיו שנים ולשלם עליהם בשנים טובות הרבה ושפח"ח אכ"ר.

ח

ובזה יתבאר ענין הנסיון העצום של אברהם אבינו בענין זה של לך לך מארצך, דהנה זה ודאי שאברהם אבינו ע"ה כבר הכיר את בוראו מעצמו וכדברי הרמב"ם ואף כאשר העולם כולו חיו בהבל ותוהו הוא הכיר את הבורא יתברך גם מתוך החושך שכיסה את הארץ.

והנה השי"ת צוה את אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, והבטיחו הבטחות גדולות ונאמנות ואעשך לגוי גדול ואברכה וכו' ואכן מיד בא לקיים ציווי השי"ת ויצא מארצו ברכוש רב ועם כל הנפש אשר עשה בחרן וכו' והנה בהגיעו ארצה כנען מיד התחיל ליפול וליכשל כביכול בכל העניינים שמיד בבואו נעשה רעב כבד והוכרח לירד מצרימה ועוד קודם לכן כבר איבד כל רכושו עד אשר נעשה בעל חוב גדול וכמו שכתב רש"י להלן כאשר חזר ממצרים: "וילך למסעיו, כשחזר ממצרים לארץ כנען היה הולך ולן באכסניות שלן בהם בהליכתו למצרים למדך דרך ארץ שלא ישנה אדם מאכסניא שלו. ד"א (ב"ר) בחזרתו פרע הקפותיו" ע"כ, הרי שמקודם נעשה לבעל חוב ועבר הרבה קשיים בכניסתו לארץ ישראל, ותחת כל ההבטחות שהבטיחו השי"ת היה רואה הכל בהיפוך שעדיין לא נעשה כלל לגוי גדול ואף זרע אין לו כלל ותחת לראות ברכה היה רואה בהיפוך ממש.

ה

וכמו כן כשהגיע למצרים מיד לקחו אל פרעה את שרה אשתו וכו' וכל רואיו היו לועגים עליו באמרם לו ראה מחמת שקיימת את רצון קונך אתה סובל והכל נעשה בהיפוך ואם גדול אלקיך שהרי הבטיחך לאמר כל הברכות ואיה הם הברכות ומדוע אינו עוזר לך וכו' ועבר הרבה עגמת נפש וייסורים שהיה רואה הכל בהיפוך כמו שנתבאר והיה בבחינת הסתר בתוך הסתר שלא רק שלא ראה את הבורא ברוך הוא אלא עוד ראה להיפך שאין כאן כביכול השגחה כלל וכלל ח"ו.

ואולם אברהם אבינו עמד איתן בכל הנסיונות הקשים והמרים והאמין בהשי"ת ולא רק שלא הסיר אמונתו אף לרגע, אלא אדרבה היה מוסיף ומאמין שהכל לטובתך ולהנאתך והכל לטובה מאתו יתברך ואף שהיה רואה להיפך היה מאמין שבאמת הכל הוא טובות וחסדים שגומל אתו השי"ת וזה למרות מה שראה בעיניו לא כן, וזה היה הנסיון שלו שאף שראה להיפך מכל מקום ילך להנאתו ולטובתו ובעבור כן הבטיחו השי"ת כל ההבטחות כדי להגדיל הנסיון שגם כאשר יראה הכל בהיפוך מכל מקום יאמין בהבטחת השי"ת שהכל לטובה.

ט

ובזה נבוא לבאר דברי המדרש משל לאדם שהיה הולך ממקום למקום וראה בירה דולקת ואמר שמא תאמר שבירה זו בלא מנהיג הציץ עליו בעל הבירה כו' והיינו דאף שבודאי כבר מעודו האמין אברהם אבינו בהשי"ת וידע כי הוא בורא כל הברואים וכו', ואמנם עתה היה בבחינת שראה בירה דולקת היינו שראה כי הכל בוער ונשרף ח"ו וכל מצב העולם נראה היפוך מהנהגה והשגחה כי דרך רשעים צלחה והכל נראה כאילו אין דין ודיין ח"ו וכמו שנתבאר דזהו הסתר שבתוך הסתר, ואעפ"כ נתגבר אברהם אבינו ע"ה באמונת אומן והאמין בד' והצדיק כל דרכיו ובזה זכה שהציץ עליו הקב"ה אף בזמנים חשוכים ונוראים הללו וזכה לראות אף בתוך כל החשכות הנוראה את כל האמת שכל זה הוא מאתו יתברך.

וזה חיוב על כל איש ישראל אף בזמנים הקשים ביותר להאמין שהכל לטובה וכדאיתא בגמרא ברכות [ס:]: "אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר וכן תנא משמיה דרבי עקיבא לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד כי הא דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא מטא לההיא מתא בעא אושפיזא לא יהבי ליה אמר כל דעביד רחמנא לטב אזל ובת בדברא והוה בהדיה תרנגולא וחרגא אתא זיקא כבייה לשרגא אתא שונרא אכליה לתרנגולא אתא אריה אכליה לחמרא אמר כל דעביד רחמנא לטב ביה בליליא אתא גייסא שבייה למתא אמר להו לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא הכל לטובה" ע"כ.

ובמשנה [ברכות נד.]: נאמר: "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה" ומבואר בגמרא שם אמר רבא לא נצרכה אלא לקבלינהו בשמחה ופירש רש"י "לברך על מדת פורענות בלבב שלם", וזהו באמת נסיון קשה שבמצב כזה שהאדם רואה הכל בהיפוך ועדיין לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה משום שידע ומאמין שהכל מאתו יתברך והכל לטובה וגם בהסתר פנים הנורא מכל מקום יחזיק באמונתו.

וכח זה נטע אברהם אבינו בבני ישראל עד סוף כל הדורות ובעבור כן היה צריך לעבור את הנסיונות הקשים הללו בעבור לכבוש הדרך לבניו שבני ישראל יוכלו לעמוד בכל המצבים הנוראים שיעברו ואף שיראו בעיניהם הפך אמונתם ונראה כאילו אין השי"ת משגיח עליהם ח"ו, מכל מקום יחזיקו מעמד באמונתם ויאמינו שהכל לטובה גם כאשר רואים להיפך.

ואכן אף בזמנים הנוראים של המלחמה הנוראה שנמסרו בני ישראל בהמונם להריגה רח"ל באכזריות נוראה והיו יהודים אשר שרדו את המחנות מתוך צרות רבות ואימות ומכל מקום יצאו משם מאמינים בני מאמינים ולא עזבו את השי"ת בכל המצבים והמשיכו את חייהם כיהודים כשרים ונאמנים ומתפללים אליו יתברך, ונשארו בתום אמונתם על אף כל הדברים הנוראים אשר ראו וזה בודאי מכח אברהם אבינו ראש המאמינים שעמד בכל הנסיונות הקשים הללו בגבורה והחדיר בזרעו עד סוף כל הדורות את הכח להאמין ולהחזיק מעמד בהשי"ת בכל המצבים.

,

והנה במדרש שיר השירים איתא [ב כ:]: "אמר ר' חייא בר אבא: אם יאמר לי אדם תן נפשך על קדושת שמו של הקב"ה אני נותן, ובלבד שיהרגוני מיד, אבל בדורו של שמד איני יכול לסבול, ומה היו עושים בדורו של שמד, היו מביאין כדוריות של ברזל ומלבנין אותן באש, ונותנין אותן תחת שיחיהן, ומשיאין נפשותם מהן, ומביאין קרטיות של קנים ונותנין אותן תחת צפרנין, ומשיאין נפשותיהם מהם" ע"כ.

ומבואר דאפילו התנאים הקדושים חששו מלעבור את הנסיונות הגדולים של עקבתא דמשיחא, והוא משום שאף אם יוכל האדם לעמוד בנסיון פעם אחת למסור נפשו להשי"ת, אבל נסיונות וייסורים קשים הנמשכים לאורך זמן וכמו שנתבאר שרואה הכל בהיפוך זהו נסיון הקשה ביותר ומזה חששו אף התנאים הקדושים, וכמו שנתבאר זה היה הנסיון של אברהם אבינו כאשר קיים צווי השי"ת לך לך מארצך והיה רואה הכל בהיפוך והיה לו עגמת נפש גדולה ואעפ"כ המשיך באמונתו להאמין שהכל לטובה וזה הכניס לדורות עולם.

ובזה יתבאר דברי המדרש השני שהבאנו דנאמר כאן לך לך ונאמר להלן בפרשה העקידה לך לך ואיני יודע מי חביבה יותר, והיינו דאף שבעקידה היה הנסיון גדול עד מאד למסור את בנו יחידו לשחיטה בעבור השי"ת, אך כאן היה בבחינה זו נסיון עוד יותר גדול משום שהיה רואה כאילו בהיפוך מהשגחת השי"ת ולאורך זמן היה צריך להאמין כל העת ולברך על הרעה כשם שמברך על הטובה ולחיות ולהאמין שכל זה מאתו יתברך והכל לטובתו ולהנאתו זה היה נסיון הגדול ביותר וכמו שנתבאר.

וזה הכניס אברהם אבינו ע"ה לדורות עולם בבני ישראל שיעמדו בכל הנסיונות שעובר עליהם בכלל ובפרט וגם כאשר יראה האדם בעיניו שהכל הולך לו בהיפוך ח"ו ואינו מבין מדוע דוקא עליו באים כל העגמת נפש ברוחניות ובגשמיות ונראה כאילו צועק ואינו נענה וכו' מכל מקום ימשיך באמונתו החזקה שבודאי הכל מאתו יתברך והכל לטובתו ואף שאינו רואה עכשיו, הרי שבודאי בסוף יתגלה שהכל היה רחמים וחסדים מהבורא יתברך ויהא תולה שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד.

ואכן כדי לעמוד בכל הנסיונות הללו ולהאמין באמונה שלימה כאברהם אבינו ע"ה בכל המצבים זה אינו שייך כי אם כאשר האדם עובד על מידותיו ומבטל רצונותיו להשי"ת אזי יוכל לעמוד בכל אלו, כי כל זמן שהאדם קשור לתאוותיו ומידותיו הגרועות לא יוכל להתבטל אליו יתברך בכל ליבו ונפשו.

וזהו מה שאמר השי"ת לאברהם אבינו ע"ה "לך לך" ואיתא מצדיקים הפירוש לך אל עצמך והיינו שמקודם הוצרך לתקן את מידותיו ואת עצמיותו שיהא לגמרי מבטל עצמו להשי"ת ואז היה שייך שיעמוד בכל הנסיונות הקשים הללו ואז זכה לבחינת אל הארץ אשר אראך היינו שנתגלה אליו השי"ת בתוך כל הצרות והייסורים וזכה לעמוד ולהידבק בהשי"ת בכל אלו המצבים והכניס כוחות אלו בבני ישראל לדורות עולם.

ובאמת בימות המשיח יראו הכל איך שהכל היה לטובה וכדאיתא בגמרא פסחים [נ.]: "אמר רבי אחא בר חנינא לא כעולם הזה העולם הבא העולם הזה על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת לעולם הבא כולו הטוב והמטיב" והיינו דלעתיד לבוא יתגלה שבאמת הכל היה טובות ורחמים וחסדים מאתו יתברך.

יעזור השי"ת שנזכה לתקן את כל המידות בשלימות ונזכה לעמוד בכל הנסיונות ולהתזחק תמיד באמונת אומן בהשי"ת, ולברך על הכל לטובה, ובמהרה נזכה להתגלות מלך המשיח והתגלות כבודו יתברך לעיני כל בשר בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.